

Varovanje in sidrišča v ledu

✍ Aljaž Anderle in Tadej Debevec¹ ✍ Jernej Lukša

Improvizirano sidrišče v slabih razmerah FOTO: KLEMEN PREMRL

V hladnih in temnih dneh se kot na dlani ponuja tematika, vezana na plezanje v ledu. Plezanje zaledenelih slapov se je v zadnjih desetletjih tudi v Sloveniji razvilo iz občasnega treninga alpinistov za vzpone v gorah v samostojno športno panogo s svojo množico privržencev. Z ledom se plezalci seveda ne srečujemo le v zaledenelih slapovih, ampak nam pogosto omogoča varovanje in napredovanje tudi v gorah. Za varno udejstvovanje pri tovrstnem plezanju je poleg ustrezne fizične pripravljenosti in tehnike plezanja pomembno tudi poznavanje uporabe lednih vijakov. Le-ti namreč predstavljajo glavne varovalne pripomočke, ki jih pri tovrstnem plezanju uporabljamo tako za vmesno varovanje kot tudi za izdelavo sidrišč. V tokratnem prispevku bomo predstavili, kako jih uporabljamo najučinkoviteje in kako z njimi pripravimo kakovostna sidrišča v ledu. Podrobnejšo tehnično predstavitev lednih vijakov lahko preberete v izčrpnem prispevku Andreja Pečjaka (PV 1/09, str. 70–74).

NAMEŠČANJE VAROVANJA V LEDU

Varovanje pri plezanju v ledu praviloma urejamo z nameščanjem lednih vijakov. Zasnovani so tako, da omogočajo hitro namestitev in zagotavljajo visoko nosilnost. Dobro nameščen ledni vijak v homogenem ledu zdrži približno toliko kot svedrovec v skali. Da bi nam vijaki kar najbolje služili, moramo gledati na to, da uporabljamo kvalitetne modele in jih ustrezno vzdržujemo, saj se bomo le tako lahko z njimi učinkovito varovali. Poleg ostrih zob je najbolj pomembna gladkost zunanje in notranje površine vijaka. Zato poskrbimo, da so vijaki med transportom ustrezno zaščiteni.

Kam in kdaj namestiti ledni vijak? Od vsakega plezalca je odvisno, koliko lednih vijakov bo namestil v nekem raztežaju. Bolj pomembna od količine pa sta pravi način in kraj nameščanja.

Vijake nameščamo na mestih, ko lahko varno stojimo in se zanesljivo držimo. Vse opravimo z eno roko, z drugo se držimo za dobro zabit cepin. Vijak praviloma vrtamo nekako od višine pasu do višine ramen, kjer lahko uporabimo največjo silo in smo najbolj stabilni. Nekateri se med vrtnanjem želijo dodat-

no »zavarovati«. To lahko storimo tako, da vrv s kompletom vpnemo v konico na ratišču cepina. Nikakor pa ne napeljemo vrvi preko okla cepina, ker ga lahko že pri majhni obremenitvi izpulimo iz ledu!

Če se le da, za namestitev vijaka izberemo dovolj debelo homogeno plast ledu, ki je sprijeta s podlago (skalo). V stoječih svečah (ang. freestanding pillar) lahko vrtamo, če presodimo, da so strukturno dovolj trdne. V normalnih razmerah lahko na primer v slapu Lambada brez skrbi vrtamo povsem zanesljive vijake. Zelo vitke sveče ali sveče s številnimi razpokami pa je treba jemati skrajno resno in se za varovanje v njih odločiti po tehtnem premisleku.

V viseče sveče in zavesave praviloma NE vrtamo, saj obstaja nevarnost, da se odlomijo, pri čemer nas bo vpeto varovanje potegnilo za seboj. Na žalost poznamo več takšnih primerov iz prakse.

Za uvijanje vijakov poskusimo najti površine, ki niso izbočene (vdolbine, ravnine), saj v nasprotnem primeru med vrtnanjem (tako kot pri zabijanju cepina), lahko pride do izrazitega pokanja ali lomljenja ledu okrog vijaka. Če je površina ledu preperela, le-to najprej odstranimo.

Vijake zavijamo rahlo navzgor (pod horizontalo – glej sliko 1), ker je v tem položaju nosilnost vijaka zaradi obnašanja ledu ob obremenitvi – padcu –, največja. Le v zelo poroznem in nehomogenem ledu, kjer pričakujemo, da navoj ne bo držal, vijake uvijemo obratno, torej približno pod kotom 10° navzdol. Če nismo prepričani o kvaliteti ledu, bomo storili najbolje, da vijak zavijemo pod pravim kotom glede na površino ledu.

Pod pravim kotom nameščamo tudi vijake, ki jih v zelo tankem ledu ne moremo zaviti do konca. Ročico vpetja skrajšamo z namestitvijo najlonske zanke na cev vijaka neposredno ob površini ledu. Nosilnost napol zavitih vijakov v zelo tankem ledu lahko močno povečamo z zelo učinkovito zaporedno vezavo na način, ki ga kaže slika 2.

Vijak zavijamo z občutkom za silo, ki je potrebna za to. Če se vijak nenadoma ustavi, smo zelo verjetno naleteli na skalo in nam ga bo nadaljnje pritiskanje uničilo. Če vijak gleda iz ledu manj kot 5 cm, ga še vedno lahko vpnemo normalno, sicer ga skrajšamo z zanko.

¹ Gorska vodnika IFMGA.

Izbira dolžine vijakov je pomembna predvsem v mejnih pogojih – v zelo slabem, nehomogenem ledu z veliko luknjami ali v ledu, pomešanem s snegom, uporabimo čim daljše vijake. V zelo tankem ledu, kjer hitro pridemo do skale, pa krajše. Najbolj uporabne dolžine, ki omogočajo polno nosilnost, so okrog 17 cm. Naslednja najbolj uporabna dolžina za tanjši led je 13 cm. Najdaljše, 20 in več cm dolge vijake pa uporabljamo le izjemoma, ko zares pričakujemo slab led, saj so nerodni, težki in v normalnih razmerah ne nudijo nobene prednosti pred nekoliko krajšimi vijaki.

Plezanje po ledu na soncu je zelo lepo doživetje. Zavedati pa se moramo, da povišane temperature slabšajo kvaliteto ledu in nameščenega varovanja. Vijaki se lahko kaj hitro segrejejo in led okrog njih se stali,

5 tokratno številko uvajamo novo občasno rubriko, v kateri bomo poskušali predstaviti sodobne trende in novosti pri tehničnih postopkih, ki jih uporabljamo pri plezanju v gorah in drugod. Teme se bodo navezovala na vse dejavnosti, ki danes sestavljajo širše področje alpinizma – od športnega plezanja do plezanja v visokih gorah. Koristne informacije bodo tako tu lahko dobili ne le alpinisti, ampak širok spekter bralcev, ki se kdaj pa kdaj navežejo na vrh. Namen kotička za alpinistično tehniko seveda ni podajanje vseh možnih tehnik in variacij na to temo, temveč predstavitev izbranih elementov, ki po mnenju avtorjev enostavno in z najmanjšim vložkom zagotovijo ustrezen nivo varnosti. Navedeno seveda velja ob pogoju, da je bralec že seznanjen z osnovami plezanja in varovanja, kar nekako zagotavlja opravljena alpinistična šola. Predstavljene tehnike naj torej uporabljajo tisti, ki jih razumejo in imajo ustrezne temelje. Tistim, ki pa bi se radi navedene postopke šele naučili, svetujemo obisk ustreznih izobraževalnih tečajev ali najem gorskega vodnika. Avtorji za napačne interpretacije opisanih postopkov ne prevzemajo nikakršne odgovornosti. Naj na začetku izkoristimo to prilžnost tudi za to, da povabimo vse, ki vas kakšna stvar oz. tehnika posebej zanima in bi o njej želeli izvedeti kaj več, da nam to sporočite.

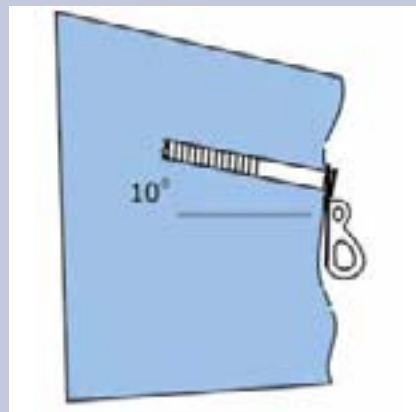
tako da lahko celo izpadejo. V takih primerih moramo ravnati posebno preudarno in opravljati vzpone dovolj zgodaj ali hitro, iskati senčne predele v slapu ali pa zaščititi vijake s snegom, če je to seveda mogoče.

Varovanje v ledu lahko urejamo tudi z nameščanjem zank okrog naravnih tvorb – ledenih stebričkov ali lukenj, pri čemer velja pravilo »debelejše je močnejše«.

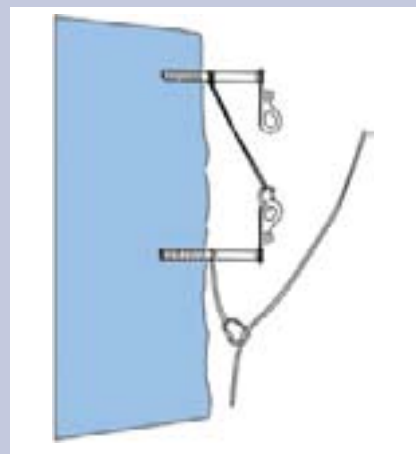
SIDRIŠČA V LEDU

Čimbolj kakovosten led in varno stojišče sta glavna dejavnika pri izboru mesta za sidrišče v ledu. Na varovališču moramo biti varni pred padajočim ledom, morebitnimi visečimi svečami in ledom, ki ga bo krušil soplezalec v naslednjem raztežaju. V primeru kakovostnega ledu mora biti sidrišče sestavljeno iz najmanj dveh vijakov. Če je led slabši, število vijakov ustrezno povečamo ali pa uporabimo katerega od alternativnih načinov izdelave sidrišča (drevo, skala ...) Zaradi lastnosti ledu (krhkost, pokanje ...) morajo biti vijaki na kakovostnem sidrišču razmaknjeni vsaj 15–20 cm po horizontali in 30–50 cm po vertikali (slika 3). Na visečem sidrišču uporabimo vsaj tri vijake. Najbolje je uporabiti t. i. zaporedno povezano sidrišče (slika 3), kjer je stalno obremenjen samo en vijak, ostali pa prevzamejo svojo vlogo, če glavni začne popuščati. Enako sidrišče uporabimo tudi takrat, ko v ledu izdelamo sidrišče za plezanje z varovanjem od zgoraj.

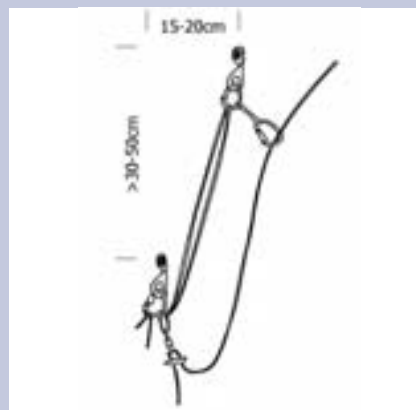
S pomočjo vijakov lahko v ledu izdelamo tudi t. i. Abalakovo sidrišče, poimenovano po ruskem alpinistu Vitaliju Abalakovu, ki ga je razvil v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Kljub temu da se večinoma uporablja za spuste, ga lahko koristno uporabimo tudi za sidrišče pri vzponu (dopolnimo ga lahko z vijakom), predvsem kadar predvidimo spuste po smeri vzpona. Izdelamo ga tako, da z vsake strani, vsaj 15 cm narazen, horizontalno izvrtamo dve luknji pod kotom 60°, ki se v ledu sekata pod pravim kotom (slika 4). Skozi luknji nato napeljemo vsaj 7 mm debelo pomožno vrstico ali trak, jo zvežemo in sidrišče je pripravljeno. Tvrstno sidrišče je mogoče izdelati tudi v vertikalni ravnini. Obstaja tudi možnost, predvsem ob resnem pomanjkanju opreme (ali varčevanju) pri spuščanju, da namesto vrvice skozi abalakov napeljemo kar glavno vrv, po kateri se nato spustimo. Seveda pa v mokrem ledu to ni priporočljivo, ker lahko vrv primrzne. ◉

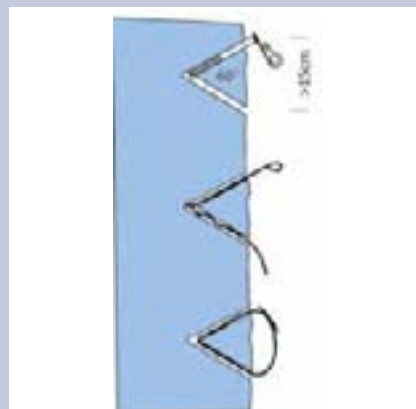
Slika 1: Pozitivni kot uvijanja lednega vijaka

Slika 2: Zaporedna vezava vijakov v trdnem ledu

Slika 3: Sidrišče v ledu

Slika 4: Sidrišče Abalakov